

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ

ΜΙΚΡΟΠΟΛΙΣ

Τεύχος 3 • 14 Νοεμβρίου 1997 • Τιμή 250 δραχ.

Συνέντευξη:

Ο Σταύρος Καλογιάννης

μας μιλάει για την πολιτική,
την πόλη και τον ΧΥΤΑ Μετσόβου

ΑΡΗΣ

ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ

Μια περιήγηση στους χώρους
ζωντανής μουσικής της πόλης

μια νέα
βιογραφία του

**Πολιτική, Νέες Ταινίες, Εκδηλώσεις, Βιβλία, Δίσκοι, Καφές, Φαγητό και
όλη η κίνηση του δεκαπενθήμερου στην πόλη**

Τάσος Πορφύρης

ένας σημαντικός ηπειρώτης ποιητής

του **Γιώργου Αράγη**

Ο Τάσος Πορφύρης γεννήθηκε τον Ιούλη του 1931 στον Άγιο Κοσμά (πρώην Κακουσοί) Πωγωνίου. Πρωτότοκος γιος του Κωνσταντίνου Πορφυρή και της Καλλιρρόης (του γένους Μπεζούνη από τη Ρουσιά). Έβγαλε το δημοτικό στο χωριό του και φοίτησε για δύο χρόνια στο τετρατάξιο Αστικών Σχολείον Βήσσανης. Έκτοτε η οικογένειά του μετοίκησε στην Αθήνα, όπου ο ποιητής, αφού αποφοίτησε από τη Μέση Εμπορική Σχολή Αθηνών το 1946, εργάστηκε στην επιχείρηση του πατέρα του. Είναι παντρεμένος με τη γνωστή σοπράνο της Λυρικής Σκηνής Μυρτώ Δουλή και πατέρας δύο αγοριών.

Εμφανίστηκε στα γράμματα το 1955 με το ποίημα «Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα» (περιοδικό Επιθεώρηση Τέχνης, τεύχος 7). Μέχρι σήμερα έχει εκδώσει έξι ποιητικές συλλογές. Τις επόμενες: Νεμέρτσκα, 1961, Το εγκαταλειμμένο σπίτι, 1968, Flash back, 1971, Τοπίο, 1973, Η Πέμπτη έξοδος, 1980, Τα λαβωμένα, 1996. Η χρονολογία που γεννήθηκε και εμφανίστηκε στα γράμματα, αλλά και ο ποιητικός λόγος τον οποίο καλλιέργησε, τον τοποθετούν στη λεγόμενη Δεύτερη Μεταπολεμική Ποιητική Γενιά. Πιο στενά είναι μέλος της συντροφιάς που έβγαλε τα περιοδικά Μαρτυρίες (1962-64, 1965, 1966), Προτάσεις (1971) και Σημειώσεις, που συνεχίζει να βγαίνει από το 1973 μέχρι σήμερα. Έχει μεταφράσει, σε συνεργασία με τον ποιητή Στέφανο

Ροζάνη, Έζρα Πάουντ, Τ.Σ. Έλιοτ, Ντύλαν Τόμας κ.α. Έχει ασχοληθεί επίσης με την κριτική του βιβλίου.

Ο ποιητής σε πρόσφατη φωτογραφία

Η δεύτερη μεταπολεμική γενιά, αυτή που, χοντρικά μιλώντας, τα μέλη της γεννήθηκαν στη δεκαετία του τριάντα και αντρώθηκαν στη δεκαετία του πενήντα, πλήρωσε βαρύ τίμημα στο στίβο των ιστορικών εξελίξεων.

Της έτυχε ο άχαρος κλήρος να ζήσει κάτω από ανώμαλες καταστάσεις (εμφύλιος, ψυχροπολεμική περίοδος, δικτατορία) μένοντας ουσιαστικά στο περιθώριο των γεγονότων, πράγμα που την επηρέασε ποικιλότροπα. Στο έργο τουλάχιστο των ποιητών της είναι ευδιάκριτες ορισμένες βασικές αντιδράσεις απέναντι στο αρνητικό κλίμα της εποχής. Π.χ. συνείδηση του ιστορικού περιθωρίου, αίσθηση στέρησης, σκεπτικισμός, εσωστρέφεια, άρνηση συμμετοχής στο προκαθορισμένο κοινωνικό και πολιτικό παιχνίδι, κριτική βυθομέτρηση των ιδεών και των πράξεων. Τα στοιχεία αυτά θα τα βρούμε και στην ποίηση του Πορφύρη. Λόγου χάρη:

*Διότι κακά τα ψέματα κανέναν
Χρόνος δεν δουλεύει για μας αντίθετα
Όλοι είναι εναντίον μας ο παρελθών
Με τις ανεπανόρθωτες ζημιές ο παρών
Να μας μαχαιρώνει πισώπλατα κι ο μέλλον
Α! ο μέλλον καμπούρης απ' το βάρος τόσων
Ελπίδων σέρνεται και μας καταριέται.*

Πέρα από αυτόν τον γενικότερο προσδιορισμό, η συγκεκριμένη ποίηση, όπως των περισσότερων συνομήλικων ποιητών, έχει κοινωνικό προσανατολισμό. Μάλιστα συνοδοιπορεί με το έργο μιας σημαντικής μερίδας των ποιητών αυτών που παρουσιάζει αριστερή ιδεολογική απόκλιση. Μια απόκλιση ωστόσο που την χαρακτηρίζει η ελευθεροφροσύνη και η έντονη κριτική στάση. Πρόκειται δηλαδή για ποιητές ανένταχτους κομματικά που δίνουν προτεραιότητα στην προσωπική τους αλήθεια, την οποία δεν εννοούν να την αναστέλλουν στο όνομα της οποιασδήποτε σκοπιμότητας.

*ΑΡΗΣ
Πώς παραβίασες την πύλη της αιωνιότητας
Στ' άσπρο σου άλογο καβάλα μαυρίζοντας
Περισσότερο το σκοτάδι τα όνειρά μας είναι
Γκρεμός πρόσεχε αν γλιστρήσεις θα πέσεις
Δεκαπενταύγουστο στο χοροστάσι με την τηλε-
όραση το βίντεο το κλαρίνο του Χαλκιά να
Ζητά βοήθεια έτσι φυλακισμένο στην κασέτα*

*Και λίγους συντρόφους συνταξιούχους στον
καφερέ
Να εξαγοράζουν τις τελευταίες τους μέρες
Κερνώντας νερωμένο τσίπουρο το Χάρο.*

Ακόμα πιο ειδικά ο ποιητικός λόγος του Πορφύρη διακρίνεται για την χοϊκή του ιδιαιτερότητα και το ερωτικό του υπόστρωμα. Όταν λέω χοϊκή ιδιαιτερότητα έχω στο νου μου ένα γήινο στοιχείο που συνέχει όλο το έργο του ποιητή. Και τούτο, μαζί με το άδολο και βαθύ των παιδικών εμπειριών, τον δένει ακατάλυτα με τον τόπο των παιδικών του χρόνων, την ιδιαίτερη πατρίδα του. Στο μεγαλύτερο μέρος του αυτό το έργο αντλεί το υλικό του από εμπειρίες που σχετίζονται με το Πωγώνι. Ήδη η πρώτη του ποιητική συλλογή έχει τον ενδεικτικό τίτλο Νεμέρτσκα. Αλλά καλύτερα στο σημείο τούτο να πάρει πάλι τη σκυτάλη ο ευφρόσυνος λόγος του ποιητή.

*Γράφω γιατί το πέτρινο σπίτι είναι μακριά
Το μισό στο χιόνι και τ' άλλο μισό στο
μπάσο κλαρίνο
Η αγάπη μου έρχεται ανάμεσα σε δύο
εφιάλτες
Ταχτοποιεί τα σεντόνια και γυρίζει στον
ύπνο της
Χέρια και χείλια υποσχέσεις μιας άλλης
ζωής
Αργό ατέλιωτο κλάμα ρετσίνι πεύκου
Γράφω γιατί το ποτάμι με ξυπνάει με τις
κραυγές του
-Πέστροφες κόντρα στο ρέμα κι ελάφια σκύ-
βοντας για νερό-
Γιατί τα παιδιά μου ξέρουν τη Νεμέρτσκα
από φωτογραφίες
Γιατί το δάσος ουρλιάζει -ζητώντας τ' αγρί-
μα του-
Την ώρα του δείπνου στην δρύινη τραπεζα-
ρία.*

*Όλα τα πρόσωπα και τα τοπία του Βιβλίου
είναι
Πραγματικά□ μπορώ να σας οδηγήσω με
κλειστά μάτια
Στο ποτάμι με τις πέστροφες και στη βελα-*

νιδιά με

Τον κρεμασμένο καπετάνιο □ οι βαθιές ρυτίδες παραπέμπουν στα βαθύσκικτα φαράγγια του Νόστου.

Αφανισμένο δάσος με τ' αγρίμια του και τα πουλιά χαμένα

Μπετόν από τα βάθη των οριζόντων ως τις σπηλιές του

Στήθους και τις πικρές ρίζες του φιλιού □ φυσάει

Μυρίζει παλιό φθινόπωρο καθυστερημένα μήλα

Στο ψηλότερο κλωνί της μνήμης και σύννεφα Μαύρα σύννεφα και το ποτάμι θολό και αγριε-

μένο να κατεβάζει κούτσουρα από καστανιές να

Παίρνει το παλιό γιοφύρι □ τι θέλουν τούτες οι εικόνες

Και με τυρανούν εγώ όπως όλοι έδωσα το μοιράδι μου

Από το λιβάδι της μνήμης για ένα τεσσάρι τι θέλει ετούτη η ανεπιθύμητη ζυγιά από τα όργανα

Μπαίνει στον ύπνο μου κάθετα σταυροπόδι το βιολί

Με γυροφέρνει το λαούτο μου πετάει τις σαίτες του

Το κλαρίνο βρίσκει τις παλιές πληγές και τίποτα

Πια δεν με σώζει ενώ εγείρεται από τον μεσημεριάτικο

ύπνο των κοπαδιών αναμαλιασμένο

Κι άγριο το ντέφι έτοιμο για τη χαριστική βολή

που με αποτελείώνει.

Όπως προανάφερα η ποίηση αυτή διακρίνεται, πέρα από το στοιχείο της χοϊκότητας, και για το ερωτικό της υπόστρωμα. Σ' ένα πρώτο πλάνο εκφράζεται βέβαια ερωτική διάθεση προς το άλλο φύλο -το άλλο φύλο ιδιαίτερα μέσα στο καλοκαιρινό μεσογειακό περιβάλλον. Σ' ένα δεύτερο πλάνο ωστόσο -κι αυτό θέλω να τονίσω- έχουμε ερωτική έφεση προς το κάθε τι: τη γη, τα φυτά, τα ζώα, τους ανθρώπους γενικά.

Υπάρχει η ένταση ενός υφέρποντος οίστρου ο οποίος διατρέχει καθολικότερα το ποιητικό σώμα. Παραθέτω ένα δείγμα, όπου το υποκείμενο αίσθημα -μέσα και πέρα από τη χοϊκότητα και το «Νόστο»- αφορά τη φύση και ειδικότερα μια βελανιδιά.

Πήρα τον παλιό το δρόμο δισταγμός κι απαντοχή άραγε

Θα σ' έβρισκα; Σαράντα χρόνια μακριά από τούτη

Την ευλογία της γης σαράντα χρόνια δίψα για

Τούτο το ποτάμι με τις πέστροφες και τα μαύρα

Βατόμουρα για έναν ύπνο βαθύ στον ίσκιου σου μ' όνειρα

Αντριωμένων □ ο αϊτός ζυγιάζονταν περήφανος σημάδι

Πώς υπήρχες χελωνοκαύκαλα ξασπρισμένα

Τώρα φωλιές για γουστερίτσες πουρνάρια ανε-

μίζοντας φιδοπουκάμισα μ' οδηγούσαν κάτω απ' τα

Βλέμματα των αγριμιών καθώς κολυμπούσα σε μια

Πράσινη θάλασσα από φτέρες το βουνό φύλακας με το

Δάχτυλο στη σκαντάλη της σιωπής σκοτεινιάζε κι ο

Ήλιος εχανόταν· ήσουν λοιπόν εκεί απαράλλαχτη

Από τα χρόνια θεόρατη και πράσινη διαφεντεύοντας

Μιαν έκταση στέλνοντας ήλιο και βροχή στις μικρές

Μηλιές που θα πρωτοκαρπίσουν και σύννεφα στο

Πάπιγγο να μην το χαμηλώνει η μοναξιά.

Τα κείμενα του Πορφύρη, όπως συμβαίνει πάντα με τα ποιητικά κείμενα, αποτελούν σύνθεση πολλών πραγμάτων. Και μάλιστα κατά τρόπο αξεδιάλυτο. Η σχηματική αναφορά στα επιμέρους συστατικά τους είναι μια αναγκαία σύμβαση: μια μέθοδος να μιλήσει κανείς κάπως κατανοητά γι' αυτές

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

τις σύνθετες μορφές. Με όσα είπα ως εδώ με τρόπο σχηματικό, έδωσα ασφαλώς μια ατελή εικόνα του έργου που με απασχόλησε -είναι άλλωστε και ο χώρος περιορισμένος. Αμεσότερα πάντως, πληρέστερα και εγκυρότερα μιλάνε τα ίδια τα ποιητικά κείμενα. Για τούτο κρίνω σκόπιμο να παραθέσω ακόμα δύο ποιήματα χωρίς κανένα προσδιορισμό από την πλευρά μου.

Φυλλομέτρησα παλιά βιβλία για να σε συναντήσω
Δυσκολεύτηκα να σ' αναγνωρίσω καθώς σ' είχαν ντύσει
Τόσα στολίδια τόσες ρίμες το φόρεμα πεταμένο στην άκρη

Οι μπογιές στο πρόσωπο ανακατεμένες με δάκρυα κι ένας Έρωτας αποκαμωμένος ύστερα από ένα μπουκάλι φτηνό
Κρασί με χαμένες εκείνες τις «μικρές άσπρες φωνές»
Ανάμεσα στις απεγνωσμένες κραυγές της πτώσης στο Βάραθρο της απελπισίας ποιος μίλησε για φεγγάρια
Κι ανοιχτούς ορίζοντες; Εσύ που γνώρισες τους σκοτεινούς Δρόμους του πάθους μισή ενοχή και μισή λαχτάρα
Με το φιλί ανάμεσα απαγχονισμένο ξεφωνίζοντας
Σ' έρημες στοές γκρεμίζοντας τους βράχους της μοναξιάς
Ναρκοθετώντας περιοχές όπου ανίδεοι μηρυκάζαν
Τον βολικό έρωτά τους πως κατάντησες έτσι ανάμεσα
Σ' ένα σύζυγο και σ' ένα γραφείο πως πάχυνες.

Η ποίησή μου έγινε κίολας σαράντα χρόνων τη θυμάμαι
Να μπουσουλάει στις σελίδες των περιοδικών και να την
Κυνηγώ μήπως μου ξεφύγει και περάσει στο περιθώριο
Του χειρογράφου μεγαλώνοντας δεν έκανε

εύκολα παρέες
Μονάχα με ορισμένες συνομήλικες συναντιόταν σε κανένα
Ταβερνάκι δεν έγινε ποτέ του συρμού ούτε οι φίλες της
Άλλωστε και τώρα μένει σπίτι διαβάζει παλιά γράμματα
Ακούει Μολδάβα σε δίσκους από βινύλιο -τα παράσιτα
Είναι πρωινό ξύπνημα των πουλιών κι αχός από καταρράκτες-
Βλέπει παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες που τα λένε όλα
Η ποίησή μου έγινε σαράντα χρόνων κι αρχίζει να γκριζάρει.

Στη φράση του τίτλου «ένας σημαντικός ηπειρώτης ποιητής», το κατηγορούμενο «σημαντικός» αναφέρεται στο «ποιητής» και όχι στο «ηπειρώτης». Γιατί ο Πορφύρης είναι βέβαια ηπειρώτης ποιητής, αλλά σημαντικός είναι στα ευρύτερα πλαίσια της μεταπολεμικής μας λογοτεχνίας. Είναι αλήθεια πως η ποίησή του «δεν έγινε του συρμού». Αλλά ο ίδιος ο ποιητής είναι εκ πεποιθήσεως αντίθετος σε κάθε μορφή πολιτικής με σκοπό τη δημόσια προβολή του έργου του και του εαυτού του. Γι' αυτό δεν διεκδίκησε ποτέ την παρουσία του σε εφημερίδες, περιοδικά ευρείας κυκλοφορίας, ραδιόφωνα, τηλεοράσεις, συνέδρια κλπ. Μολαταύτα η δουλειά του είναι γνωστή στους πνευματικούς κύκλους, έχει προσεχτεί από την κριτική, έχει περάσει σε ανθολογίες και αναφέρεται σε πανεπιστημιακά συγγράμματα. Εξαίρεση αποτελούν τα Γιάννινα, η πατρίδα του, που -τι ντροπή- τον αγνοούν παντελώς. Και περιοδικά δεν έλειψαν από αυτή την πόλη και εφημερίδες και πολιτιστικά σωματεία και Φιλοσοφική Σχολή. Κι όμως απόλυτη σιωπή για τον Πορφύρη. (Όπως άλλωστε και για το Δημήτρη Χατζή προτού να έρθει στην εξουσία το ΠΑΣΟΚ). Ας είναι τουλάχιστο αυτή η σύντομη παρουσίαση η απαρχή μιας στενότερης γνωριμίας με το έργο και τον άνθρωπο.